

VII KONFERENCJA HISTORYKÓW PRAWA OBSZARU MORZA BAŁTYCKIEGO W KILONII

W dniach 3-5 maja 2012 r. w niemieckim Szlezwiku odbyło się kolejne spotkanie cyklicznie organizowanego zjazdu historyków prawa obszaru Morza Bałtyckiego. Tym razem funkcję organizatora przyjął na siebie Wydział Prawa Uniwersytetu Christiana Albrechta w Kilonii, reprezentowany przez przedstawiciela młodszego pokolenia niemieckich historyków prawa, prof. Franka L. Schäfera.

Tematem przewodnim konferencji były sądownictwo i ustroj wymiaru sprawiedliwości, zaś na obrady złożyło się sześć sesji plenarnych. W pierwszym dniu uczestnicy wysłuchali wystąpień Aleksandra Rogatschewskiego (*Sądownictwo wiejskie i świadomość prawna rosyjskiego chłopstwa po zniesieniu poddaństwa w XIX wieku*), Sanity Osipowej (*Notariat na tle ustroju sądownictwa na Łotwie w końcu XIX i I poł. XX wieku*), a także młodych adeptów historii prawa, reprezentujących Estonię (Andres Andresen) i Litwę (Rusne Juozapaitiene), badających ustroj sądownictwa wyznaniowego oraz granice jego kompetencji w prowincjach nadbałtyckich i Wielkim Księstwie Litewskim.

W kolejnej sesji głos zabrali Marju Luts-Sootak (*Ustroj sądownictwa i sądownictwo w Estonii podczas szwedzkiej okupacji w XVII wieku*), Nils Jörn (*Sądownictwo w szwedzkich lennach Rzeszy podczas Wojny Północnej*), Frank Schäfer (*Zwyczajowe prawo prywatne w usus modernus fakultetu w Kilonii*). Podczas silnie, wyłącznie „profesorsko” obsadzonej sesji, poświęconej kwestiom sądownictwa dziewiętnastowiecznego referowali Joachim Rückert (Savigny, sądownictwo i ustroj sądownictwa – na przykładzie dwóch opinii Rady Państwa), Danuta Janicka (*Recepcja pruskiego ustroju sądownictwa na przykładzie Torunia w prowincji zachodniopruskiej*), Hans-Georg Knothe (*Ustroj sądownictwa i proces cywilny w Meklemburgii 1806-1879*), Werner Schubert (*Prawo i ustroj sądownictwa w Szlezwiku-Holsztyinie przed 150 laty*), Janis Lazdins (*Reforma sądownictwa z 1889 r. i jej znaczenie dla bałtyckich prowincji Rosji i późniejszej Łotwy*). Bardzo zróżnicowany charakter miały wystąpienia dotyczące XX wieku. W tej sesji głos zabrali: Anna Tarnowska (*Dualizm sądownictwa administracyjnego w II RP – sądownictwo w świetle wpływów pruskich i austriackich*), Pia Letto-Vanamo (*Sądownictwo w Finlandii w XX wieku*), Jukka Kekkonen (*Administracja sądowa w Finlandii w okresach pokryzysowych – doświadczenia sytuacji powojennych 1918 i 1945*), Elena Makarowa (*Edukacyjna działalność aparatu sądownictwa w regionie nowogrodzkim w latach 70. XX wieku*) i Tatiana Borisova (*Sądownictwo rosyjskie i problem wykładni prawa w późnej Rosji imperialnej i wczesnej radzieckiej*). Konferencję zamknęło wystąpienie Ditleva Tamma (*Sądownictwo najwyższe w obszarze Morza Bałtyckiego – 350 lat Sądu Najwyższego w Danii*).

Spotkania historyków prawa Morza Bałtyckiego od pierwszej konferencji cechuje wysoki poziom naukowy, chociaż uczestnicy zawsze reprezentują różne wiekowo generacje badaczy. Jest to szczególne forum, gdzie młodzi mogą się uczyć od mistrzów. Każdemu wystąpieniu, wedle niemieckiej tradycji, towarzyszyła wyczerpująca, nieraz wielojęzyczna dyskusja, obfitująca w prawno-porównawcze komentarze i niejednokrotnie skutkująca przedłużeniem obrad. To zrozumiałe, z uwagi na fakt, że uczestnicy dzielą tradycje historycznoprawne, nieraz sobie bliskie, a czasem przecież tożsame. Wystąpienia odzwierciedlały urozmaicony charakter badań referentów; od kwestii ra-

czej analitycznych (referaty S. Osipowej, F. Schäfera), po bardzo syntetyczne, sygnalizujące zaledwie złożoność problemu (abstrakty prof. Letto-Vanamo, T. Borisovej). Niektóre zapowiadały duże przedsięwzięcia badawcze, jak informacja prof. Tamma na temat projektu poświęconego komparatystycznemu ujęciu charakteru sądów najwyższych wybranych krajów świata i towarzyszącej ich działalności kulturze prawnej.

Część obrad miała miejsce w należącej do Fundacji Otto-Bagge-Kolleg, typowej dla wiejskiej architektury Szlezewiku chacie, położonej uroczo nad brzegiem Bałtyku w niewielkiej wsi Sehlendorf. Uczestnicy mieli także okazję obradować w salach Sądu Okręgowego oraz Archiwum Krajowego w Szlezewiku-Holsztynie. Ostatni dzień konferencji zorganizowany został w Lubece – obradom w Sali Czerwonej przepięknego, eklektycznego ratusza Wolnego Hanzeatyckiego Miasta Lubeki towarzyszyła możliwość zwiedzania najstarszej części miasta pod fachowym przewodnictwem.

Konferencje Historyków Prawa Obszaru Morza Bałtyckiego mają już swoją historię; organizatorami kolejnych spotkań były między innymi Helsinki, Greifswald, wspólnie Tartu i Ryga. Kolejne spotkanie zaplanowane jest wyjątkowo na rok 2015. Być może jego gospodarzem będzie Wydział Prawa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, co umożliwi szerszą reprezentację polskiego środowiska historyków prawa.

ANNA TARNOWSKA (Toruń)

V MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM POŚWIĘCONE DZIEJOM BIUROKRACJI W EUROPIE (TORUŃ–WŁOCŁAWEK, 21-24 CZERWCA 2012 ROKU)

W dniach 21-24 czerwca 2012 r. odbyło się V Międzynarodowe Sympozjum poświęcone dziejom biurokracji w Europie Środkowo-Wschodniej, zorganizowane przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową we Włocławku i Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Organizacja Sympozjum spoczywała w rękach Komitetu Organizacyjnego, do którego wchodził: dr hab. prof. UMK Zbigniew Naworski jako przewodniczący, dr hab. Andrzej Gaca prof. UMK jako wiceprzewodniczący, dr hab. Waldemar Chorążyczewski (UMK), dr Artur Górak (UMCS) jako sekretarz i dr Dariusz Magier (Archiwum Państwowe w Lublinie). W Sympozjum uczestniczyło 100 uczonych z zagranicy (32 Rosjan, Ukraińcy, Gruzini) oraz 58 uczonych reprezentujących uczelnie polskie, badacze z filii Instytutu Pamięci Narodowej i innych placówek naukowych w kraju. W czasie Sympozjum, którego obrady toczyły się nie tylko w Toruniu, ale i we Włocławku, wygłoszono 76 referatów na posiedzeniach plenarnych i sekcyjnych. Materiały Sympozjum zostaną wydane drukiem w roku 2013.

ZBIGNIEW NAWORSKI (Toruń)